

31993L0013

21.4.1993

IL-ĠURNAL UFFIĊJALI TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ

L 95/29

ID-DIRETTIVA TAL-KUNSILL 93/13 KEE
tal-5 ta' April 1993
dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur

IL-KUNSILL TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ,

Wara li kkunsidra t-Trattat li jstabbilixxi l-Komunità Ekonomika Ewropea, u b'mod partikolari l-Artikolu 100 A tiegħu,

Wara li kkunsidra l-proposta mill-Kummissjoni ⁽¹⁾,

B'koperazzjoni mal-Parlament Ewropew ⁽²⁾,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali ⁽³⁾,

Billi huwa mehtieg li jiġu adottati miżuri bil-ghan li jiġi stabbilit is-suq intern b'mod progressiv qabel il-31 ta' Diċembru 1992; billi s-suq intern huwa magħmul minn zona mingħajr fruntieri interni li fiha merkanzija, persuni, servizzi u kapital jistgħu jiċċaqalqu liberament;

Billi l-liġijiet ta' l-Istati Membri relatati mal-klawżoli ta' kuntratt bejn il-bejjiegh tal-merkanzija jew il-fornitur ta' servizzi, fuq in-naħa l-waħda, u l-konsumatur tagħhom, fuq in-naħa l-oħra, juru hafna spariġġi, bir-rizultat li s-swieq nazzjonali għall-bejgħ tal-merkanzija u s-servizzi lill-konsumaturi jiddiferixxu minn xulxin u li jista' jinqala' distorsjoni fil-kompetizzjoni fost il-bejjiegha u l-fornituri, b'mod speċjali meta jbiegħu u jfornu fi Stati Membri oħra;

Billi, b'mod partikolari, il-liġijiet ta' l-Istati Membri relatati ma' klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur juru divergenzi notevoli;

Billi hija r-responsabbiltà ta' l-Istati Membri li jiżguraw li l-kuntratti konkluzi mal-konsumaturi ma jkunx fihom klawżoli ingusti;

Billi, generalment, il-konsumaturi ma jkunux jafu r-regoli tal-liġi li, fi Stati Membri li ma jkunux tagħhom stess, jiggwidaw kuntratti għall-bejgħ ta' merkanzija jew servizzi; billi dan in-nuqqas ta' kuxjenza jista' jzommhom lura minn transazzjonijiet diretti għax-xiri ta' merkanzija jew servizzi fi Stat Membru ieħor;

Billi, biex jithaffef l-istabbiliment tas-suq intern u biex jiġi salvagwardat iċ-ċittadin fir-rwol tiegħu bhala konsumatur meta jakkwista merkanzija u servizzi b'kuntratti li jkunu rregolati mil-liġijiet ta' l-Istati Membri mhux tiegħu stess, huwa essenzjali li jitnehhew klawżoli ingusti minn dawn il-kuntratti;

Billi l-bejjiegha ta' merkanzija u l-fornituri ta' servizzi b'hekk ser jingħataw għajnuna fix-xogħol tagħhom tal-bejgħ ta' merkanzija u l-provvista ta' servizzi, sew f'pajjiżhom kif ukoll gos-suq intern kollu; billi l-kompetizzjoni b'hekk tiġi stimulata, biex b'hekk tik-kontribwixxi għal aktar għażla għaċ-ċittadini tal-Komunità bhala konsumaturi;

Billi ż-żewġ programmi tal-Komunità għal politika tal-protezzjoni u l-informazzjoni tal-konsumatur ⁽⁴⁾ saħqet fuq l-importanza li jiġu salvagwardati l-konsumaturi fil-kwistjoni ta' klawżoli ingusti f'kuntratt; billi din il-protezzjoni għandha tkun provduta mil-liġijiet u r-regolamenti li jew jiġu armonizzati f'livell Komunitarju jew jiġu adottati direttament f'dak il-livell;

⁽¹⁾ ĠU C 73, ta' l-24.3.1992, pġ. 7.

⁽²⁾ ĠU C 326, tas-16.12.1991, pġ. 108 u

ĠU C 21, tal-25.1.1993.

⁽³⁾ ĠU C 159, tas-17.6.1991, pġ. 34.

⁽⁴⁾ ĠU C 92, tal-25.4.1975, pġ. 1 u
 ĠU C 133, tat-3.6.1981, pġ. 1.

Billi b'konformità mal-prinċipju stabbilit taht l-intestatura "Protezzjoni ta' l-interessi ekonomiċi tal-konsumaturi", kif imsemmi f'dawk il-programmi: "l-akkwirenti ta' merkanzija jew servizzi għandhom jiġu protetti kontra l-abbuż tal-poter mill-bejjiegh jew mill-fornitur, b'mod partikolari kontra kuntratti *standard* li jiġbdu lejn naha waħda u l-esklużjoni ingusta ta' drittijiet essenzjali f'kuntratti";

Billi tista' tinkiseb protezzjoni aktar effettiva tal-konsumatur billi jiġu adottati regoli tal-liġi uniformi fil-kwistjoni ta' klawżoli ingusti; billi dawk ir-regoli għandhom jghoddu għall-kuntratti kollha konkluzi bejn il-bejjiegha jew il-fornituri u l-konsumaturi; billi bhala riżultat kuntratti *inter alia* relatati ma' l-impieg, kuntratti relatati mad-drittijiet tas-suċċessjoni, kuntratti relatati mad-drittijiet taht il-liġi tal-familja u kuntratti relatati ma' l-inkorporazzjoni u l-organizzazzjoni ta' kumpaniji jew ftehim ta' shubija għandhom jiġu esklużi minn din id-Direttiva;

Billi l-konsumatur għandu jirċievi protezzjoni ugwali taht kuntratti konkluzi bil-kliem u kuntratti bil-miktub minkejja kollox, f'dan l-aħħar każ, jekk il-klawżoli tal-kuntratt ikunux jinsabu f'dokument wiehed jew aktar;

Billi, iżda, kif inhuma bhalissa, il-liġijiet nazzjonali jippermettu li tiġi kkunsidrata biss armonizzazzjoni parzjali; billi b'mod partikolari, din id-Direttiva tkopri biss klawżoli kuntrattwali li ma jkunux ġew innegożjati individwalment; billi l-Istati Membri għandu jkollhom l-għażla b'konsiderazzjoni xierqa tat-Trattat, li joffru lill-konsumaturi livell oghla ta' protezzjoni permezz ta' disposizzjonijiet nazzjonali li jkunu aktar stretti minn dawk ta' din id-Direttiva;

Billi d-disposizzjonijiet statutorji jew regolatorji ta' l-Istati Membri li jstabbilixxu direttament jew indirettament il-klawżoli tal-kuntratti tal-konsumatur huma preżunti li ma' fihomx klawżoli ingusti; billi, għal dan il-ghan, ma jidherx li huwa meħtieġ li jiġu assoġġettati l-klawżoli li jirriflettu disposizzjonijiet mandatarji statutorji jew regolatorji u l-prinċipji jew id-disposizzjonijiet tal-konvenzjonijiet internazzjonali li għalihom huma parti l-Istati Membri jew il-Komunità; billi f'dak ir-rigward il-kliem "disposizzjonijiet mandatarji statutorji jew regolatorji" fl-Artikolu 1(2) ikopru wkoll ir-regoli li, skond il-liġi, għandhom jghoddu bejn il-partijiet kontraenti sakemm ma twaqqfux xi arrangamenti oħra;

Billi l-Istati Membri għandhom madankollu jiżguraw li ma jkunux inkluzi klawżoli ingusti, partikolarment għaliex din id-Direttiva tgħodd ukoll għal snajja, negozji jew professjonijiet ta' natura pubblika;

Billi huwa meħtieġ li jiġu ffissati b'mod ġenerali l-kriterji li bihom jiġi smat il-karattru ingust ta' klawżoli tal-kuntratti;

Billi l-istima, skond il-kriterji ġenerali magħżula, tal-karattru ingust ta' klawżoli, b'mod partikolari fil-bejgħ jew f'attivitajiet ta'

provvista ta' natura pubblika li jipprovdu servizzi kollettivi li jqsu s-solidarjetà fost l-utenti, għandha tiġi supplimentata billi ssir valutazzjoni globali tad-diversi interessi involuti; billi din tikkostitwixxi l-htieġa ta' *buona fede*; billi, waqt li tkun qed issir stima ta' *buona fede*, għandha titqies b'mod partikolari s-sahha tal-posizzjonijiet tal-ftehim tal-partijiet, kemm jekk il-konsumatur kellu xi jhajru biex jaqbel mal-klawżola kif ukoll jekk il-merkanzija jew is-servizzi nbieghu jew ġew ipprovduti bl-ordni speċjali tal-konsumatur; billi l-htieġa ta' *buona fede* tista' tkun sodisfatta mill-bejjiegh jew mill-fornitur meta dan jittratta b'mod ġust u ekwu mal-parti l-oħra li huwa għandu jikkunsidra l-interessi legittimi tagħha;

Billi, għall-ghanijiet ta' din id-Direttiva, il-lista ta' klawżoli annessa tista' tkun ta' valur indikattiv biss u, minhabba l-kawża tal-karattru minimali tad-Direttiva, l-iskop ta' dawn il-klawżoli jista' jkun is-sugġett ta' amplifikazzjoni jew ta' editjar aktar restrittiv mill-Istati Membri fil-liġijiet nazzjonali tagħhom;

Billi n-natura tal-merkanzija jew is-servizzi għandu jkollha influwenza fuq l-istima ta' kemm ma jkunux ġusti klawżoli kuntrattwali;

Billi, għall-finijiet ta' din id-Direttiva, m'għandhiex issir stima ta' karattru ingust ta' klawżoli li jiddeskrivu l-kwistjoni prinċipali tas-sugġett tal-kuntratt u lanqas il-proporzjon bejn kwalità/il-prezz tal-merkanzija jew is-servizzi pprovduti; billi l-kwistjoni prinċipali tas-sugġett tal-kuntratt u l-proporzjon bejn kwalità/prezz jistgħu madankollu jiġu kkunsidrati meta tkun qieghda ssir l-istima dwar jekk klawżoli oħra jkunux ġusti; billi jsegwi, *inter alia*, li f'kuntratti ta' assigurazzjoni, il-klawżoli li b'mod ċar jstabbilixxu jew jiċċirkoskrivu r-riskju assigurat u r-responsabbiltà ta' assigurator m'għandhomx ikunu sugġetti għal din l-istima peress li dawn jiġu kkunsidrati waqt li jkun qieghed jiġi kkalkulat il-premjum li għandu jithallas mill-konsumatur;

Billi l-kuntratti għandhom jiġu abbozzati f'lingwa ċara, li tiftiehem, il-konsumatur għandu fil-fatt jingħata opportunità biex jeżamina l-klawżoli kollha u, jekk ikollu xi dubju, l-interpretazzjoni l-aktar favorevoli lejn il-konsumatur għandha tirbaħ;

Billi l-Istati Membri għandhom jiżguraw li ma jintużawx klawżoli ingusti f'kuntratti konkluzi ma' konsumaturi minn bejjiegh jew fornitur u li jekk, madankollu, dawn il-klawżoli jintużaw, m'għandhomx jorbtu lill-konsumatur, u l-kuntratt għandu jkompli jorbot lill-partijiet fuq dawk il-klawżoli jekk dan ikun kapaċi li jibqa' jeżisti mingħajr id-disposizzjonijiet ingusti.

Billi hemm riskju li, f'ċerti każi, il-konsumatur jista' jiġi mcaħhad mill-protezzjoni taht din id-Direttiva billi jagħżel il-liġi ta' pajjiż li ma jkunx Membru bhala l-liġi applikabbli għall-kuntratt; billi għalhekk għandhom jiġu inkluzi ma' din id-Direttiva disposizzjonijiet intenzjonati biex jevitaw dan ir-riskju;

Billi persuni jew organizzazzjonijiet, jekk jiġu kkunsidrati taht il-liġi ta' Stat Membru li jkollhom interess leġittimu fil-kwistjoni, għandu jkollhom faċilitajiet biex jibdew proċeduri rigward klawżoli ta' kuntratt imfassal għall-użu ġenerali f'kuntratti konklużi ma' konsumaturi, u b'mod partikolari klawżoli ingusti, jew quddiem qorti jew quddiem awtorità amministrattiva li tkun kompetenti biex tiddeċiedi dwar ilmenti jew li jibdew proċeduri legali xierqa; billi din il-possibiltà ma tinkludix, iżda, verifika minn qabel tal-kondizzjonijiet ġenerali eżistenti f'setturi ekonomiċi individwali;

Billi l-qrati jew l-awtoritajiet amministrattivi ta' l-Istati Membri għandu jkollhom għad-disposizzjoni tagħhom mezz adegwat u effettiv biex jipprevnu li jkomplu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti tal-konsumaturi,

ADOTTA DIN ID-DIRETTIVA:

Artikolu 1

1. L-għan ta' din id-Direttiva huwa li japprossima l-liġijiet, ir-regolamenti u d-disposizzjonijiet amministrattivi ta' l-Istati Membri relatati ma' klawżoli ingusti f'kuntratti konklużi bejn bejjiegh jew fornitur u konsumatur.

2. Il-klawżoli kuntrattwali li jirriflettu disposizzjonijiet mandatarji statutorji jew regolatorji u d-disposizzjonijiet jew il-prinċipji ta' konvenzjonijiet internazzjonali li għalihom ikunu parti l-Istati Membri jew il-Komunità, b'mod partikolari fil-qasam tat-trasport, m'għandhomx ikunu suġġetti għad-disposizzjonijiet ta' din id-Direttiva.

Artikolu 2

Għall-finijiet ta' din id-Direttiva:

- "klawżoli ingusti" tfisser il-klawżoli kuntrattwali stabbiliti fl-Artikolu 3;
- "konsumatur" tfisser kull persuna naturali li, f'kuntratti koperti minn din id-Direttiva, tkun qiegħda taġixxi għal skopjiet li jkunu barra s-sengħa, in-negozju jew il-professjoni tagħha;
- "bejjiegh jew fornitur" tfisser kull persuna naturali jew legali li, f'kuntratti koperti minn din id-Direttiva, tkun qiegħda taġixxi għal skopjiet relatati mas-sengħa, in-negozju jew il-professjoni tagħha, sew jekk proprjetà pubblika u sew jekk proprjetà privata.

Artikolu 3

1. Klawżola kuntrattwali li ma tkunx giet negozjata individwalment għandha titqies ingusta jekk, kontra l-hteġa ta' *buona fede*, tkun tikkawża żbilanċ sinifikanti fid-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet li johorġu mill-kuntratt, bi hsara għall-konsumatur.

2. Klawżola għandha dejjem tiġi kkunsidrata li ma tkunx giet innegozjata individwalment meta din tkun giet abbozzata minn qabel u l-konsumatur b'hekk ma jkunx seta' jinfluwenza

s-sustanza tal-klawżola, b'mod partikolari fil-kuntest ta' kuntratt *standard* imfassal minn qabel.

Il-fatt li ċerti aspetti ta' klawżola jew klawżola speċifika wahda tkun giet innegozjata individwalment m'għandux jeskludi l-applikazzjoni ta' dan l-Artikolu għall-bqija ta' kuntratt jekk stima globali tal-kuntratt tindika li dan ikun madankollu kuntratt *standard* ippreparat minn qabel.

Meta xi bejjiegh jew fornitur jippretendi li klawżola *standard* ikun giet nnegozjata b'mod individwali, il-piż tal-prova f'dan ir-rigward għandu jaqa' fuqu.

3. L-Anness għandu jkun fih lista indikattiva u mhux eżawrjenti tal-klawżoli li jistgħu jiġu kkunsidrati ingusti.

Artikolu 4

1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 7, il-karattru ingust ta' klawżola kuntrattwali għandu jiġi smat, billi titqies in-natura tal-merkanzija jew servizzi li għalihom ikun kien konkluż il-kuntratt u ssir referenza, filwaqt li jiġi konkluż il-kuntratt, għaċ-ċirkostanzi kollha preżenti waqt il-konklużjoni tal-kuntratt u għall-klawżoli l-oħra kollha tal-kuntratt jew ta' kuntratt ieħor li jiddependi fuqu,

2. L-istima tan-natura ingusta tal-klawżoli la għandha tirrelata mad-definizzjoni tal-kwistjoni prinċipali tas-suġġett tal-kuntratt u lanqas mas-suffiċjenza tal-prezz u r-remunerazzjoni, fuq naha wahda, kontra s-servizzi jew il-merkanzija provduti bi tpartit, fuq in-naha l-oħra, safejn dawn il-klawżoli jkunu f'lingwaġġ sempliċi u ċar.

Artikolu 5

Fil-każ ta' kuntratti fejn ċerti klawżoli jew il-klawżoli kollha offruti lill-konsumatur ikunu bil-miktub, dawn il-klawżoli għandhom ikunu abbozzati b'lingwaġġ sempliċi u ċar. Fejn ikun hemm dubju dwar it-tifsir ta' klawżola, għandha tirbah l-interpretazzjoni l-aktar favorevoli għall-konsumatur. Din ir-regola dwar l-interpretazzjoni m'għandhiex tghodd fil-kuntest tal-proċeduri stabbiliti fl-Artikolu 7(2).

Artikolu 6

1. L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu li klawżoli ingusti użati f'kuntratt konkluż ma konsumatur minn bejjiegh jew fornitur għandhom, kif previst fil-liġi nazzjonali tagħhom, ma jkunux jorbtu lill-konsumatur u li l-kuntratt għandu jkompli jorbot lill-partijiet fuq dawn il-klawżoli jekk dan ikun kapaċi jkompli jeżisti mingħajr il-klawżoli ingusti.

2. L-Istati Membri għandhom jieħdu l-mizuri meħtieġa biex jiżguraw li l-konsumatur ma jitlifx il-protezzjoni mogħtija minn din id-Direttiva bis-saħħa ta' l-għażla tal-liġi ta' pajjiż li ma jkunx membru bhala l-liġi applikabbli għall-kuntratt jekk dan ta' l-aħhar ikollu konnessjoni mill-qrib mat-territorju ta' l-Istati Membri.

Artikolu 7

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, fl-interessi tal-konsumaturi u l-kompetituri, jeżistu mezzi adegwati u effettivi biex jipprevjenu li jibqgħu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti konklużi mal-konsumaturi mill-bejjiegha jew fornituri.

2. Il-mezzi msemmija fil-paragrafu 1 għandhom jinkludu disposizzjonijiet li bihom persuni jew organizzazzjonijiet, li jkollhom interess legittimu skond il-liġi nazzjonali li jipproteġu lill-konsumaturi, ikunu jistgħu jieħdu azzjoni skond il-liġi nazzjonali kkonċernata quddiem il-qrati jew quddiem korpi amministrattivi kompetenti għal deċiżjoni dwar jekk il-klawżoli kuntrattwali ppreparati għal-użu ġenerali jkunux ingusti, biex ikunu jistgħu japplikaw mezzi xierqa u effettivi biex jipprevjenu li jkomplu jintużaw dawn il-klawżoli.

3. Biex jitqiesu kif imiss il-liġijiet nazzjonali, ir-rimedji legali msemmija fil-paragrafu 2 jisgħu jkunu diretti b'mod separat jew b'mod kongunt kontra numru ta' bejjiegha jew fornituri mill-istess settur ekonomiku jew mill-assocjazzjonijiet tagħhom li jużaw jew jirakkomandaw l-użu ta' l-istess klawżoli kuntrattwali ġenerali jew klawżoli simili.

Artikolu 8

L-Istati Membri jistgħu jadottaw jew iżommu l-aktar disposizzjonijiet stretti kompatibbli mat-Trattat fil-qasam kopert minn din id-Direttiva, biex jiżguraw grad massimu ta' protezzjoni għall-konsumatur.

Artikolu 9

Il-Kummissjoni għandha tippreżenta rapport lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill rigward l-applikazzjoni ta' din id-Direttiva mhux aktar tard minn hames snin wara d-data msemmija fl-Artikolu 10(1).

Artikolu 10

1. L-Istati Membri għandhom idahhlu fis-seħh il-liġijiet, ir-regolamenti u d-disposizzjonijiet amministrattivi mehtieġa biex jikkonformaw ma' din id-Direttiva mhux aktar tard mill-31 ta' Diċembru 1994. Dawn għandhom jinfurmaw b'dan lill-Kummissjoni minnufih.

Dawn id-disposizzjonijiet għandhom jgħoddu għall-kuntratti kollha konklużi wara l-31 ta' Diċembru 1994.

2. Meta Stati Membri jadottaw dawn il-miżuri, dawn għandu jkollhom referenza għal din id-Direttiva jew għandu jkollhom magħhom din ir-referenza fl-okkażjoni tal-pubblikazzjoni uffiċjali tagħhom. Il-metodi dwar kif issir din ir-riferenza għandhom jiġu stabbiliti mill-Istati Membri.

3. L-Istati Membri għandhom jinfurmaw lill-Kummissjoni bid-disposizzjonijiet ewlenin tal-liġi nazzjonali li jadottaw fil-qasam kopert minn din id-Direttiva.

Artikolu 11

Din id-Direttiva qed tiġi indirizzata lill-Istati Membri.

Magħmula fil-Lussemburgu, fil-5 ta' April 1993.

Fisem il-Kunsill

Il-President

N. HELVEG PETERSEN

ANNEX

KLAWŻOLI MSEMMIJA FL-ARTIKOLU 3(3)

1. **Klawżoli li għandhom l-għan jew l-effett li:**

- (a) jeskludu jew jillimitaw ir-responsabbiltà legali ta' bejjiegh jew fornitur f'każ ta' mewt ta' konsumatur jew korrimment personali tiegħu li jirriżulta minn att jew omiżsioni ta' dak il-bejjiegh jew fornitur;
- (b) jeskludu jew jillimitaw b'mod mhux xieraq id-drittijiet legali tal-konsumatur *vis-a-vis* il-bejjiegh jew il-fornitur ta' parti oħra fil-każ ta' nuqqas totali jew parzjali ta' twettieq jew twettieq mhux adegwat mill-bejjiegh jew mill-fornitur ta' kull wiehed mill-obbligi kuntrattwali, inkluża l-għażla li jitpaċa dejn dovut lill-bejjiegh jew lill-fornitur kontra pretensjoni li l-konsumatur jista' jkollu kontrih;
- (c) jagħmlu ftehim li jorbot lill-konsumatur billi l-provvista tas-servizzi mill-bejjiegh jew il-konsumatur ikunu bla hsara għal kondizzjoni li biex issehħ tiddependi mir-rieda tiegħu biss;
- (d) jippermettu lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jzomm somom imħallsa mill-konsumatur fejn dan ta' l-aħħar jiddeċiedi li ma' jikkonkludix jew ma' jwettaqx il-kuntratt, mingħajr ma jipprovdni biex il-konsumatur jirċievi kumpens ta' ammont ekwivalenti mingħand il-bejjiegh jew il-fornitur fejn dan ta' l-aħħar ikun il-parti li tkun qed iħassar il-kuntratt;
- (e) jehtieġu lill xi konsumatur li jonqos milli jwettaq l-obbligazzjoni li jhallas somma sproporzjonatament għolja bħala kumpens;
- (f) jawtorizzaw lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jxolji l-kuntratt fuq bażi diskrezzjonali meta l-istess faċilità ma tingħatax lill-konsumatur, jew jippermettu lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jzomm is-somom imħallsa għas-servizzi li jkunu għadhom ma' gewx ipprovduti lil fil-każ li jkun il-bejjiegh jew il-fornitur stess li jxolji l-kuntratt;
- (g) jawtorizzaw lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jtemm kuntratt ta' tul ta' żmien mhux stabbilit mingħajr twissija raġonevoli hlief fejn ikun hemm raġunijiet serji sabiex dan isir;
- (h) awtomatikament jestendu kuntratt ta' tul ta' żmien fiss fejn il-konsumatur ma jindikax mod iehor, fejn l-iskadenza ffissata għall-konsumatur li jesprimi x-xewqa tiegħu li ma jestendix il-kuntratt tkun kmieni b'mod mhux raġonevoli;
- (i) jorbtu lill-konsumatur b'mod irrevokabbli b'klawżoli li ma kellu l-ebda opportunità vera li jsir jafhom qabel il-konklużjoni tal-kuntratt;
- (j) jawtorizzaw lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jibdel il-klawżoli ta' kuntratt minn naha waħda biss mingħajr raġuni valida li tkun speċifikata fil-kuntratt;
- (k) jawtorizzaw lill-bejjiegh jew lill-fornitur li jibdel minn naha waħda biss mingħajr raġuni valida xi karatteristiċi tal-prodott jew tas-servizz li ser jiġi pprovdut;
- (l) jipprovdni biex il-prezz tal-merkanzija jiġi stabbilit fil-hin tal-provvista jew jippermettu lil bejjiegh ta' merkanzija jew lil fornitur ta' servizzi jżid il-prezz tagħhom mingħajr ma' jagħti lill-konsumatur fiż-żewġ każi d-dritt korrispondenti li jikkancelła l-kuntratt jekk l-aħħar prezz ikun għoli wisq f'relazzjoni mal-prezz miftiehem meta l-kuntratt ikun għie konkluz;
- (m) jagħtu lill-bejjiegh jew lill-fornitur id-dritt li jstabbilixxi jekk il-merkanzija jew is-servizzi pprovduti jkunux konformi mal-kuntratt, jew jagħtuh id-dritt esklussiv li jinterpreta kwalunkwe klawżola fil-kuntratt;
- (n) jillimitaw l-obbligazzjoni tal-bejjiegh jew tal-fornitur li jirrispetta l-impenn mehud mill-aġenti tiegħu jew jagħmlu l-impenni tiegħu suġġetti għall-konformità ma' formalità partikolari;
- (o) jobbligaw lill-konsumatur li jaqdi l-obbligi tiegħu kollha fejn il-bejjiegh jew il-fornitur ma jaqdx tiegħu stess;
- (p) jagħtu lill-bejjiegh jew lill-fornitur il-possibbiltà li jittrasferixxi d-drittijiet u l-obbligi tiegħu taht il-kuntratt, fejn dan jista' jservi biex inaqqas il-garanziji għall-konsumatur, mingħajr il-kunsens ta' dan ta' l-aħħar;
- (q) jeskludu jew ifixklu d-dritt tal-konsumatur li jiehu azzjon legali jew jeżerċita kull rimedju legali iehor, b'mod partikolari billi jehtieġ lill-konsumatur li jiehu kwistjoni esklussivament għall-arbitraġġ mhux kopert b'dispożizzjonijiet legali, biex b'hekk jirringu l-evidenza disponibbli għalih b'mod eżaġerat jew jimponu fuqu l-oneru tal-prova li, skond il-liġi applikabbli, għandu jkun fuq parti oħra tal-kuntratt.

2. **L-ambitu tas-subparagrafi (g), (j) u (l)**

- (a) Is-subparagrafu (g) huwa mingħajr xkiel għal klawżoli li bihom fornitur ta' servizzi finanzjarji jirriserva d-dritt li jtemm minn naha l-waħda kuntratt ta' żmien mhux stabbilit mingħajr avviz fejn ikun hemm raġuni valida, sakemm il-fornitur ikun mehtieġ li jinforma lill-parti jew lill-partijiet kontraenti l-oħra dwar dan minnufih.

- (b) Is-subparagrafu (j) huwa mingħajr xkiel għal klawżoli li tahtom fornitur ta' servizzi finanzjarji jirriserva d-dritt li jibdel ir-rata ta' imghaxijiet pagabbli mill-konsumatur jew dovuti lilu, jew l-ammont ta' imposti oħra għal servizzi finanzjarji bla avviz fejn ikun hemm raġuni valida, sakemm dak il-fornitur ikun mehtieg jinforma lil parti jew partijiet kontraenti oħra tagħhom fl-opportunità l-aktar kmieni u li dawn ta' l-aħhar ikunu liberi li jxolju l-kuntratt immedjatament.

Is-subparagrafu (j) huwa wkoll mingħajr xkiel għal klawżoli li tahtom bejjiegħ jew fornitur jirriserva d-dritt li jibiddel minn naħa l-waħda l-kondizzjonijiet ta' kuntratt ta' żmien mhux stabil, sakemm dan ikun mehtieg jinforma lill-konsumatur b'avviz xieraq u l-konsumatur ikun hieles li jxolji l-kuntratt.

- (c) Is-subparagrafi (g), (j) u (l) ma jghoddux għal:

- transazzjonijiet f'ishma trasferibbli, strumenti finanzjarji u prodotti jew servizzi oħra fejn il-prezz ikun abbinat ma' tluġh u nżul f'suq tal-kambju jew indici jew ma' rata finanzjarja kummerċjali li l-bejjiegħ jew il-fornitur ma jkunx jikkontrolla.
- kuntratti għax-xiri jew il-bejgħ ta' munita barranija, *traveller's cheques* jew *money orders* internazzjonali denominati f'munita barranin;

- (d) Is-subparagrafu (1) huwa mingħajr xkiel għal klawżoli ta' l-indicjar tal-prezzijiet, fejn legali, sakemm il-metodu li bih ivarjaw il-prezzijiet jiġi deskritt b'mod esplicitu.
-